

ARVIOINTIKERTOMUS 2024

Nurmeksen kaupunki

Sisällysluettelo

1. PUHEENJOHTAJAN KATSAUS	1
2. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄ JA KOKOONPANO	2
3. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTITOIMINTA.....	4
4. VUODEN 2023 ARVIOINTIKERTOMUKSEN HAVAINTOJEN KÄSITTELY	7
5. TOIMINTA JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI	8
5.1 Tilinpäätös.....	8
5.2 Kaupungin strategia	9
5.3. Yleisiä havaintoja taloudesta	10
5.3.1 Kaupunkitason tarkastelu	10
5.4 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisen arviointi	11
5.4.1. Hallintopalvelut.....	14
5.4.2 Ruokahuoltopalvelut.....	15
5.4.3 Maankäyttö- ja rakennusvalvontapalvelut	16
5.4.4 Tilapalvelut.....	17
5.4.5 Kuntatekniikan palvelut	18
5.4.6 Kulttuuripalvelut	19
5.4.7 Opetus- ja koulutuspalvelut.....	21
5.4.8 Vapaa-aikapalvelut.....	22
5.4.9 Varhaiskasvatuspalvelut	23
5.4.10 Nurmeksien Lämpö Oy.....	24
5.4.11 KiOy Nurmeksien Vuokratalot Oy	25
5.4.12 Nuoriso- ja Matkailukeskus Hyvärilä Oy	26
5.4.13 Pielisen Karjalan Kehittämiskeskus Oy PIKES.....	29
5.4.14 Nurmeksien Yrityspalvelu Oy	30
5.4.15 Nurmeksien Vesi Oy.....	31
5.4.16 Strategiset tavoitteet	32
5.4.18 Tuloslaskelmaosan toteutuminen.....	33
5.4.19. Investoinnit	34
5.4.20 Rahoitusosan toteutuminen	35
5.5. Muut havainnot sekä tarkastuslautakunnan kysymykset ja kehotukset kaupunginhallitukselle	36
6. ALLEKIRJOITUKSET	38

1. PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Vuonna 2024 inflaation taittuminen ja korkojen lasku lisäsivät toiveikkuutta talouden kasvusta EU:ssa. Globaalisti esiintyi kuitenkin useita epävarmuustekijöitä, kuten USA:n presidentinvaalit, Ukrainan sota ja Gazan kriisi, jotka heijastuivat maailmantalouteen. Kasvuodotukset vaihtuivat vuoden edetessä jopa laman ennakkoinniksi. Suomessa tämä näkyi muun muassa lisääntyvinä konkurssina, heikkenevinä työllisyyslukuina ja valtion velkaantumisena. Epävarmuutta lisäsivät myös hallituksen kuntakenttään kohdistuneet päätökset.

Näissä olosuhteissa on ilahduttavaa, että Nurmeksen vuoden 2024 tulos oli positiivinen ja budjetoitua parempi. Tilinpäätöksen julkistamisen jälkeen on keskusteltu, olimmeko liian pessimistisiä talousarvion teossa vai säästimmekö kenties liikaa. Myös YT-neuvottelujen lopputulosta on pidetty liian ankarana.

Vuoden 2025 talouden uhat huomioiden kaikki kerätyt puskurit ovat tarpeen, ja tehdyt rakenteelliset muutokset auttavat talouden vakaana pitämisessä. Kuntien vastuulle siirretyt TE-palvelut ja vastuu työttömyyden kustannuksista lisäävät kuluja aiempiin vuosiin verrattuna. Myös kaupungin sote-kiinteistöjen kohtalo on ratkaistava, kun SiunSote pyrkii vähentämään vuokraamiaan neliöitä ja alentamaan vuokria.

Kaupunki on vähentänyt omia investointejaan, mutta tytäryhtiöillä on meneillään ja suunnitteilla suuria hankkeita, jotka vaikuttavat koko konsernin talouteen. Ennustettu talouskasvu antaa yhä odottaa itseään ja Nurmeksessa työttömyysluvut ovat heikentyneet, vaikka maakunnan tasolla tilanteemme on vielä kohtuullinen (työttömyysprosentti joulukuun lopulla 16%). Valtionosuusuudistuksen myötä Nurmes kuuluu häviäjiin, jos uudistus toteutuu suunnitellusti.

Päättäneellä tilikaudella vuosikate oli 5,9 milj. euroa ja tulos noin miljoona euroa. Verotulot kasvoivat edellisvuodesta 1,0 milj. euroa, mutta valtionosuudet vähenivät yli puolet enemmän eli 2,3 milj. euroa. Kaupungin omat investoinnit vähenivät edelleen ja painottuivat korvausinvestointeihin.

Vuosi 2024 oli kaupungin 50-vuotis juhluvuosi, mikä näkyi eri puolilla kaupunkia pitkin vuotta toteutuneissa tapahtumissa. Niihin riitti kävijöitä ja ne lisäsivät yhteisöllisyyttä, koska toteuttajina olivat osaltaan monet järjestöt ja yhdistykset.

Valtuustokauden lopussa voin todeta, että edelleen vain muutos on pysyvää. Siihen pitää sopeutua, mutta mahdollisuuksien mukaan myös ennakoida, kun uusi valtuusto laatii alkavalle kaudelle Nurmekselle uuden strategian. Kiitän viime vuodesta ja koko valtuustokaudesta henkilöstöä tehdystä työstä kaupungin ja sitä myötä kaupunkilaisten parhaaksi.

Ilona Alhoniemi, tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄ JA KOKOONPANO

Kuntalain 121 §:n mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisellatavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Tarkastuslautakunnan tehtävistä on säädetty kuntalaissa. Tarkastuslautakunta arvioi valtuustolle sitä, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet kaupungissa, ja onko toiminta järjestetty tuloksellisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Jos kaupungin taseessa on kattamatonta alijäämää, arvioi tarkastuslautakunta talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyyttä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. Hallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Kaupunginvaltuuston päätöksellä on toimikaudeksi 2021–2025 tarkastuslautakuntaan valittu seuraavat jäsenet ja henkilökohtaiset varajäsenet:

Asema	Varsinainen Jäsen	Varajäsen
Puheenjohtaja	Alhoniemi Ilona	Ilola Maarit
Varapuheenjohtaja	Jaaranen Merja	Kaukainen Riitta
	Nevalainen Hannu	Tiainen Jorma
	Säämänen Jussi	Laaninen Seppo
	Hurskainen Veli-Matti	Kuosmanen Pauli
	Savolainen Maija	Kainulainen Anneli
	Mehtonen Helena	Hermaja Jussi

Lautakunnan sihteerinä on toiminut toimikaudella 2024 HT, Tuomo Sirviö, BDO Auditor Oy:stä.

Kaupunginvaltuuston valitsemana tilintarkastusyhteisönä on toiminut BDO Audiator Oy, päävastuullisena tilintarkastajana HT, JHT Taina Törrönen.

3. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTITOIMINTA

Tarkastuslautakunta on hyväksynyt toimintaansa varten arviointisuunnitelman vuosille 2021–2024 jossa on kullekin tarkastusvuodelle määritelty painopistealueet. Tarkastuslautakunta on 18.9.2024 § 54 tehnyt arviointivuodelle 2024 erillisen työohjelman ja kokousaikataulun. Työohjelmassa on täsmennetty aihealueet, joita arviointivuonna 2024 arvioidaan. Tarkastuslautakunnan painopistealueet arviointikaudella 2024 ovat olleet

- kuntastrategian tavoitteet ja toteutuminen kunnassa ja kuntakonsernissa
- sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen arviointi
- soteuudistus ja hyvinvointialueet
- hallintopalvelut
- ruokahuoltopalvelut
- maaseutupalvelut
- kaavoitusjaos
- kaupunkirakennepalveluiden toimiala
- Konserniyhteisöjen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Lisäksi arvioinnin kohteena on ollut kaupungin yhteistoimintaneuvottelut ja henkilöstö sekä TE-palvelut. Tytäryhtiöistä arvioinnin kohteena ovat olleet Pikes Oy ja Nurmeksien Lämpö.

Kokouksissa on kuultu kaupunginjohtajan ja talousjohtajan katsauksia kaupungin talouden kehityksestä, talousarvion laadinnan vaiheista sekä toiminnoista vastaavia johtavia viranhaltijoita. Lautakunnan jäsenet ovat tutustuneet hallinnon pöytäkirjoihin, toiminta- ja taloussuunnitelmiin sekä tilinpäätökseen ja kaupungin sisäisiin ohjeisiin.

Tarkastuslautakunta on arviointitoiminnassaan ottanut huomioon tarkastuslautakunnan jäsenten ilmoittamat esteellisyys. Tarkastuslautakunnan jäsenet eivät ole osallistuneet arviointiin siltä osin kuin he ovat olleet esteellisiä.

Lautakunta on saanut selonteon vuoden aikana vastuullisen tilintarkastajan ja avustavien tilintarkastajien suorittamasta tarkastuksesta ja käsitellyt tilintarkastuskertomuksen. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Näiden tietojen perusteella tarkastuslautakunta antaa Kuntalain 121 §:n mukaisen arviointikertomuksen.

Tarkastuslautakunta on käsitellyt sidonnaisuusilmoitukset ja saattanut ne valtuuston tietoon. Arviointia varten tarkastuslautakunta on pitänyt yhteensä 11 kokousta; syyskaudella neljä kokousta vuoden 2024 aikana ja kevätkaudella seitsemän kertaa vuoden 2025 aikana (per 13.5.2025). Tarkastuslautakunnan kokoontumiset:

Kokouspäivä	Aihe
-------------	------

18.9.2024	• Kaupunginhallituksen puheenjohtajiston kuuleminen • Kaupunginjohtajan kuuleminen • Tilintarkastajan työohjelma 2024 • Tarkastuslautakunnan työohjelma 2024
23.10.2024	• Hallintojohtajan kuuleminen • Luottamusmiesten kuuleminen • Pikes Oy:n toiminnallinen katsaus
13.11.2024	• Teknisen johtajan kuuleminen • Tilapalvelupäällikön kuuleminen • Kuntatekniikan mestarin kuuleminen • Ympäristöinsinöörin kuuleminen • Tarkastuslautakunnan talousarvio vuodelle 2025
11.12.2024	• Maaseutuasiamiehen kuuleminen • Nuorisovaltuuston puheenjohtajan kuuleminen • Vanhusneuvoston puheenjohtajan kuuleminen • Vammaisneuvoston puheenjohtajan kuuleminen • Sidonnaisuusilmoitukset
15.1.2025	• Kaupunginjohtajan ja talousjohtajan kuuleminen • Tilintarkastajan väliraportointi 2024
12.2.2025	• Pohjois-Karjalan TE-aluekatsaus • Hallintojohtajan kuuleminen • Ruokahuoltopäällikön kuuleminen • Nurmeksien Lämpö Oy:n toiminnallinen katsaus
12.3.2025	• Varhaiskasvatuksen tulosaluepäällikön kuuleminen • Luottamusmiehen kuuleminen • Kirkkokadun koulun rehtorin kuuleminen • Hyvinvointijohtajan kuuleminen
16.4.2025	• Talousjohtajan kuuleminen • Arviointikertomuksen laatiminen
23.4.2025	• Hallintojohtajan kuuleminen • Arviointikertomuksen laatiminen
7.5.2025	• Kaupunginhallituksen puheenjohtajiston kuuleminen arviointikertomuksesta
13.5.2025	• Tilintarkastajan loppuraportointi • Tilintarkastuskertomus 2024 • Arviointikertomuksen laatiminen ja vahvistaminen

4. VUODEN 2023 ARVIOINTIKERTOMUKSEN HAVAINTOJEN KÄSITTELY

Nurmeksen kaupungin tarkastuslautakunta on antanut 22.5.2024 § 45 vuoden 2023 arviointikertomuksensa, joka on käsitelty kaupunginvaltuustossa 17.6.2024 § 32. Arviointikertomus on merkitty valtuuston tietoon saatetuksi.

Tarkastuslautakunta on vuoden 2023 arviointikertomuksessa esittänyt, että kaupunginhallituksen tulee laatia vastine tarkastuskertomuksessa esitetyistä havainnoista. Kaupunginvaltuusto on 30.9.2024 § 49 saanut selvityksen kertomuksessa esille nostetuista asiakohdista.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan osa vuoden 2023 arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista on edennyt tai otettu huomioon vuoden 2024 toiminnassa. Osa havainnoista on puolestaan edelleen relevantteja ja nostettu esille uudelleen edelleen tässä raportissa myöhemmin.

Tarkastuslautakunta edellyttää, että kaupunginhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin vuoden 2024 arviointikertomus antaa aihetta.

5. TOIMINTA JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

5.1 Tilinpäätös

Kuntalain 113 §:n mukaan kaupungin tilikausi on kalenterivuosi. Kaupunginhallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi. Tilintarkastajien on tarkastettava tilinpäätös toukokuun loppuun mennessä. Kaupunginhallituksen on saatettava tilinpäätös tilintarkastuksen jälkeen valtuuston käsiteltäväksi. Valtuuston on käsiteltävä tilinpäätös kesäkuun loppuun mennessä.

Tilinpäätökseen kuuluvat tuloslaskelma, tase, rahoituslaskelma, liitetiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus.

Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kaupungin tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta sekä toiminnasta. Tätä varten tarpeelliset lisätiedot on ilmoitettava liitetiedoissa. Tilinpäätöksen allekirjoittavat kaupunginhallituksen jäsenet sekä kaupunginjohtaja.

Konsernitilinpäätös sisältyy tilinpäätökseen ja se laaditaan konserniyhteisöjen tuloslaskelmien ja taseiden sekä niiden liitetietojen yhdistelmänä. Konsernitilinpäätökseen sisällytetään lisäksi konsernin rahoituslaskelma, jossa annetaan selvitys konsernin varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana.

5.2 Kaupungin strategia

Kaupungin voimassa oleva strategia on hyväksytty vuonna 2022. Strategiaa on sovellettu vuoden 2024 talousarvion toiminnallisten tavoitteiden määrittämisessä. Strategian onnistunut jalkauttaminen koko kaupunkikonsernia sitovaksi tavoitteelliseksi toiminnaksi toteutettiin kytkemällä strategian mukaiset tavoitteet suoraan vuoden 2024 talousarvion toiminnallisiin tavoitteisiin kaupungin suunnittelu- ja seurantajärjestelmässä. Strategian valmisteluvaiheessa otettiin myös sidosryhmät ja kuntalaiset mukaan, mikä osaltaan on lisännyt strategian sitovuutta.

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Kaupungin strategian mukaisten toimenpiteiden systemaattinen seuranta ja raportointi on tärkeää tavoitteiden saavuttamiseksi. Tarkastuslautakunta painottaa, että toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet pitää määritellä strategian mukaisesti ja ne tulee ottaa huomioon päätöksenteossa.

Lautakunta kiinnittää huomiota siihen, että strategian kuntalain mukainen päivittäminen tehtiin erittäin myöhään, keväällä 2024. Sen sijaan yksittäisissä asioissa valtuusto on tehnyt päätöksiä strategian muutoksista.

5.3. Yleisiä havaintoja taloudesta

5.3.1 Kaupunkitason tarkastelu

Yhteenvedo talouden keskeisistä luvuista (ulkoiset erät):

1 000 euroa	2024	2023	Muutos €	Muutos-%
toimintatuotot yhteensä	6 384	6 780	-396	-5,8 %
toimintakulut yhteensä	-32 073	-32 899	826	-2,5 %
toimintakate	-25 599	-26 055	456	-1,8 %
verotulot	19 342	18 306	1 036	5,7 %
valtionosuudet	11 205	13 534	-2 329	-17,2 %
vuosikate	5 899	6 752	-853	-12,6 %
poistot ja arvonalennukset	-4 845	-5 896	1 051	-17,8 %
tilikauden tulos	1 054	856	198	23,1 %
tilikauden yli-/alijäämä	709	511	198	38,7 %
taseen kertynyt yli-/alijäämä *)	16 388	15 679	709	4,5 %
investoinnit netto	3 191	3 488	-297	-8,5 %
toiminnan ja investointien rahavirta	1 052	3 264	-2 212	-67,8 %
lainakanta	18 264	18 346	-82	-0,4 %
rahavarat 31.12.	2 663	1 823	840	46,1 %

*) sis. Siun sote-maksutasausta 633 t€ v. 2018
sekä v.2021 palkkaharmonisoinnin kustannuksia 892 t€

Nurmeksien kaupunki kävi läpi YT-neuvottelut kevään 2024 aikana ja sen seurauksena kaupunginvaltuusto päätti sopeuttaa taloutta ja toimintaa n. 1,7 miljoonalla eurolla/vuosi vuosina 2025–2027. Vuonna 2024 sopeuttamistoimien myötä kustannussäästöjä kertyi n. 100 000 euroa. Vuoden 2024 aikana noudatettiin tiukkaa talouskuria ja tämä näkyy tilinpäätöksessä talousarviota pienempinä kustannuksina monella tulosalueella.

Toimintatuotot pienenevät edelliseen vuoteen verrattuna 396 tuhatta euroa eli 5,8 prosenttia.

Toimintakulut pienenevät edelliseen vuoteen verrattuna 826 tuhatta euroa eli 2,5 prosenttia.

Henkilöstömenot pienenevät 0,4 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna.

Toimintakate -25,6 miljoonaa euroa oli -456 tuhatta euroa (1,8 %) pienempi kuin edellisenä vuotena (-26,0 miljoonaa euroa).

Verotulot olivat yhteensä 19,3 miljoonaa euroa eli reilun miljoonaa euroa suuremmat kuin vuonna 2023. Verotulojen prosentuaalinen muutos oli yhteensä +5,7 %. Kunnan tulovero kasvoi 8,9 %, kiinteistövero kasvoi 2,4 % ja osuus yhteisöveron tuotosta väheni -6,1 %.

Valtionosuudet olivat yhteensä 11,2 miljoonaa euroa ja vähenivät 2,3 miljoonalla eurolla eli -17 % edelliseen vuoteen verrattuna.

Verotuloista ja valtionosuuksista muodostuva verorahoitus oli asukasta kohden laskettuna 3401 euroa, kun se edellisenä vuotena oli 3 487 euroa.

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Nurmeksen taloudellinen tulos vuodelta 2024 on positiivinen. Tilikauden ylijäämä, pienentynyt lainakanta ja kasvaneet rahavarat luovat puskuria tulevia epävarmuustekijöitä vastaan, kuten TE-uudistuksen toimeenpanon kustannukset, kaupungin taloudelliset vastuut työttömyyden hoidosta ja valtionosuuksien uudistus. Väestön väheneminen ja samanaikainen työttömyyden pakeneminen on huolestuttava ilmiö. Erityisesti nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden hoitaminen vaativat ratkaisuja strategisella tasolla panostamalla työllistämistoimiin yhteistyössä työvoimahallinnon kanssa ja kehittämällä kaupungin omaa veto- ja pitovoimaa yritysten näkökulmasta. Jos tilannetta ei saada korjattua, työttömyyden kasvu tulee vaikuttamaan kaupungin talouteen merkittävästi, jo kuluvana vuonna talousarvioon varattu määräraha ei tule riittämään vaan menot voivat olla jopa 1,5 milj. euroa, mikä olisi pitänyt ennakoida vuoden 2025 budjettia laadittaessa.

Väestön vähenemisessä iso selittävä tekijä on ikärakenteesta johtuva korkea kuolleisuus (182) ja alhainen syntyvyys (37), erotus 145 henkilöä, johon on vaikea vaikuttaa kaupungin toimin. Tulomuuttoon tulee panostaa nykyistäkin enemmän, erityisesti nuorten aikuisten osalta, opiskelu- ja työperäistä maahanmuuttoa unohtamatta. Yhteistyössä oppilaitosten ja työnantajien kanssa tulee selvittää, onko koulutustarjonnalla mahdollista löytää ratkaisuja niin tulomuuton kuin pitovoiman näkökulmasta.

Lautakunta kannustaa kaupunkia tukemaan edelleen työn ohessa tapahtuvaa pätevöitymistä ja selvittämään, onko kriittisille aloille, esim. varhaiskasvatus, saatavissa lähiopiskelupaikkoja - ihmiset kun mieluiten työllistyvät edelleen opiskelupaikkakunnan läheisyyteen. Lähtömuuton syitä pitää aktiivisesti selvittää, samoin tulomuuttokampanjoiden tehokkuutta ja näitä tietoja tulee aktiivisesti hyödyntää jatkotoimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa.

5.4 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisen arviointi

Talousarvion sitovuus:

Toiminnalliset tavoitteet:

Toiminnalliset tavoitteet on laadittu tulosalueittain valtuustoon nähden sitoviksi. Toiminnalliset tavoitteet sisältävät vuosittaista jatkuvaa toimintaa sekä valtuuston antamien

erityistavoitteiden toteuttamistoimia.

Taloudelliset tavoitteet:

Määrärahat ovat käytettävissä kunnan lakimääräisiin tehtäviin ilman eri perusteluja ja kaupunginvaltuuston päätöksellä kaupungille otettuihin tehtäviin. Kaupungin toimialaa ei saa laajentaa ilman valtuuston tekemää päätöstä. Toimialamuutokset on esitettävä talousarvioperusteluissa.

Talousarviokirjassa valtuustoon nähden sitovia määrärahoja ovat koko kaupungin toimintakate, tulosalueiden toimintakatteet, verotulot, valtionosuudet, rahoitustuotot ja -kulut (nettona) sekä suunnitelman mukaiset poistot yhteensä. Investointimäärärahat ovat sitovia hankekohtaisesti nettona. Rahoituslaskelman sitovia tavoitteita ovat toiminnan ja investointien rahavirta sekä rahavarojen muutos.

Käyttötalouden perustelujen sitovuudesta on otettava huomioon lisäksi se, että mikäli kuntalaisille tuotettavassa palveluvalikoimassa, palvelutuotannon määrässä tai laadussa tai palveluverkossa tapahtuu talousarvioon nähden oleellisia muutoksia, on muutokset tuotava kaupunginvaltuustoon.

Määrärahoja koskevat perusteluosan tekstit ohjaavat tulosalueiden toimintaa. Mikäli perusteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia, on niistä informoitava kaupunginhallitusta.

Talousarvio on laadittu jokaiselle tulosityksikölle kustannuspaikoittain sekä tarvittaessa toiminnoittain ja kohteittain. Talousarviokirjassa esitetään toimintatuotot ja toimintakulut nettona tulosalueittain sekä tarkemmin eriteltynä toimialoittain.

Käyttösuunnitelman on pysyttävä valtuuston antamissa tulosaluekohtaisissa rajoituksissa ja tavoitteissa. Jos hanketta ei ole mainittu talousarvioperusteluissa ja se ylittää tulosalueen toimintakatteen, voi hanke toteutua vain kaupunginvaltuuston hyväksynnällä. Hyväksytyn toimintakatteen sisällä tulosalue voi muuttaa talouttaan itsenäisesti.

Tulosalueiden ja toimialojen ei tarvitse tehdä erillisiä käyttötaloussuunnitelmia, jos kaupunginhallitus tai lautakunta ei erikseen määrää.

Kaupunginhallitus raportoi valtuustolle tavoitteiden toteutumisesta osavuosisiraportoinnin ja tilinpäätöksen yhteydessä. Osavuosisiraportit laaditaan maaliskuun, kesäkuun ja syyskuun lopun tilanteista ja koko toimintavuosi raportoidaan tilinpäätöksen yhteydessä. Konserniyhtiöiden toiminnallisten tavoitteiden toteumat raportoidaan toisen (kesäkuun) osavuosisikatsauksen yhteydessä.

Lautakunnat päättävät omalta hallintokunnaltaan vaadittavasta sisäisestä raportoinnista.

5.4.1. Hallintopalvelut

Taloudellisista tavoitteista valtuustoon nähden sitova toimintakate toteutui, koska toimintakate ylittyi 484 477 euroa.

Tuloarviot ja määrärahat, €	TA 2024	Muutos TA+Muutos	Toteuma 1-			
			12/2024	Poikkeama	Tot. %	
Toimintatuotot	357 000	0	357 000	481 821	124 821	135,0 %
Toimintakulut	-6 638 170	0	-6 638 170	-6 278 515	359 655	94,6 %
Toimintakate	-6 281 170	0	-6 281 170	-5 796 693	484 477	92,3 %
Suunnitelman muk. poistot	-50 100	0	-50 100	-50 134	-34	100,1 %
Tilikauden tulos	-6 331 270	0	-6 331 270	-5 846 298	484 972	92,3 %

Toiminnallisista tavoitteista on toteutunut:

- TE-palvelut kunnille
- Asukasmarkkinointi: kampanja 3
- Kuljetuksen vähäpäättöisyys (kilpailutukset)
- Näkyvä tontti- ja asuntomarkkinointi
- Työvoiman hankinta ulkomailta
- Maaseutuparlamentti 10/2024

Toiminnallisista tavoitteista osittain on toteutunut:

- Henkilöstöohjelma

Toiminnallisista tavoitteista ei toteutunut:

- Muuttotutkimus
- Konsernirakenteen linjaukset

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Henkilöstöohjelman laadinta on edelleen kesken. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että henkilöstöohjelman toimeenpano lisäisi henkilöstön pysyvyyttä ja osaltaan helpottaisi rekrytointia. Nykyinen ikärakenne huomioon ottaen ohjelmaan tulisi sisällyttää ikäohjelma, jonka avulla edistettäisiin eri ikäisten, erityisesti vanhempien, eläkeikää lähestyvien henkilöiden, työkykyä ja työssäjaksamista.

5.4.2 Ruokahuoltopalvelut

Toimintakate ylitti tavoitteen 62 986 euroa.

Tuloarviot ja määrärahat, €	TA 2024	Muutos	TA+Muutos	Toteuma 1-		Tot. %
				12/2024	Poikkeama	
Toimintatuotot	1 102 476	0	1 102 476	1 016 953	-85 523	92,2 %
Toimintakulut	-1 086 791	0	-1 086 791	- 938 282	148 509	86,3 %
Toimintakate	15 685	0	15 685	78 671	62 986	501,6 %
Suunnitelman muk. poistot	-31 500	0	-31 500	-31 547	-47	100,1 %
Tilikauden tulos	-15 815	0	-15 815	47 114	62 929	- 297,9 %

Toiminnallisista tavoitteista on toteutunut:

- Ei raportoitu kokonaan toteutuneita tavoitteita

Toiminnallisista tavoitteista osittain on toteutunut:

- Luomutuotteiden käytön lisääminen
- Ruokahävikin vähentäminen ja linjastohävikin hyödyntäminen
- Elintarvikkeiden kotimaisuusasteiden seuraaminen

Toiminnallisista tavoitteista ei toteutunut:

- Ei raportoitu toteutumatta jääneitä tavoitteita

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Tarkastuslautakunta pitää harmillisena ruuan kotimaisuusasteen alenemista.

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että ruokahävikkiä on pystytty edelleen vähentämään.

5.4.3 Maankäyttö- ja rakennusvalvontapalvelut

Toimintakate ylitti tavoitteen 136 912 euroa.

Tuloarviot ja määrärahat, €	TA 2024	Muutos	TA+Muutos	Toteuma 1-	Poikkeama	Tot. %
				12/2024		
Toimintatuotot	1 028 000	0	1 028 000	1 079 100	51 100	105,0 %
Toimintakulut	- 992 068	-29 998	-1 022 066	- 936 277	85 789	91,6 %
Toimintakate	35 932	-29 998	5 934	142 846	136 912	2 407,2 %
Suunnitelman muk. poistot	-2 000	0	-2 000	-1 964	36	98,2 %
Tilikauden tulos	33 932	-29 998	3 934	140 882	136 948	3 581,1 %

Toiminnallisista tavoitteista on toteutunut:

- Valmistautuminen uuteen Rakentamislakiin mm. laatimalla uusi rakennusjärjestys.
- Rakennuspaikkojen (Hiidenkiventie, Hevosniemi) ja teollisuustonttien (Känkkäälä, Haketie, Joutsentie) markkinointi ja vuokraus
- Ilmastosuunnitelman laatiminen
- Nurmes kansallispuistokunnaksi: selvitetään strategian mukaisesti kansallispuistoasiaa.

Toiminnallisista tavoitteista osittain on toteutunut:

- Nurmeksen yleiskaavojen ja Valtimon asemakaavan edistäminen (elinvoimalupaus).

Toiminnallisista tavoitteista ei toteutunut:

- Ei raportoitu toteutumattomia tavoitteita

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että yleiskaavatyö ei ole edennyt, mikä osaltaan heikentää mahdollisuuksia kaupungin strategiseen kehittämiseen. Henkilöstöresurssien puute on pitkäkestoinen ongelma, jonka hoitamiseksi tulee sitkeästi ponnistella, mm. selvittämällä yhteistyömahdollisuudet lähikuntien - myös kainuulaisten, kanssa ja tarvittaessa etsiä kumppaneita kauempaakin.

5.4.4 Tilapalvelut

Taloudelliset tavoitteet saavutettiin.

Tuloarviot ja määrärahat, €	TA 2024	Muutos	TA+Muutos	Toteuma 1-		Tot. %
				12/2024	Poikkeama	
Toimintatuotot	8 885 545	0	8 885 545	9 095 736	210 191	102,4 %
Toimintakulut	-4 815 112	0	-4 815 112	-4 597 550	217 562	95,5 %
Toimintakate	4 084 433	0	4 084 433	4 520 224	435 791	110,7 %
Suunnitelman muk. poistot	-3 508 000	0	-3 508 000	-3 532 311	-24 311	100,7 %
Tilikauden tulos	576 433	0	576 433	930 296	353 863	161,4 %

Toiminnallisista tavoitteista on toteutunut:

- Kuusikunnan uuden asumisyksikön toteuttaminen investointiohjelman mukaisesti.
- Uusien kohteiden suunnittelussa ja purkukohteiden toteuttamisessa otetaan huomioon jätelajikkeiden kierrätys (jätepoliittinen ohjelma)

Toiminnallisista tavoitteista osittain on toteutunut:

- Sopeutetaan rakennuskanta kaupungin tarvetta vastaavaksi toimitilaohjelmassa tehtyjen linjausten sekä laaditun talousarvion mukaan

Toiminnallisista tavoitteista ei toteutunut:

- Selvitetään energiakatselmusten tarve kaupungin hallitsemisissa kiinteistöissä tavoitteena kohdekohtainen energiansäästö (energiatehokkuus).

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota tilaohjelman keskeneräisyyteen tilanteessa, missä sitä pitäisi voida aktiivisesti käyttää. Tarkastuslautakunta kehottaa arvioimaan onko tarkoituksenmukaista toimia omissa tiloissa vai vuokratiloissa. Tarvittaessa on sote-kiinteistöille laadittava oma selvitys, jotta se ei viivyttäisi muun tilaohjelman valmistumista.

5.4.5 Kuntatekniikan palvelut

Kuntatekniikan Palveluiden taloudelliset tavoitteet eivät toteutuneet ja toimintakate ylittyi 345 812 euroa.

Tuloarviot ja määrärahat, €	TA 2024	Toteuma 1-				
		Muutos TA+Muutos		12/2024	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	513 770	0	513 770	556 261	42 491	108,3 %
Toimintakulut	-2 539 177	91 162	-2 448 015	-2 893 489	- 445 474	118,2 %
Toimintakate	-2 015 407	91 162	-1 924 245	-2 270 057	- 345 812	118,0 %
Suunnitelman muk. poistot	- 926 600	0	- 926 600	- 964 920	-38 320	104,1 %
Tilikauden tulos	-2 942 007	91 162	-2 850 845	-3 235 158	- 384 313	113,5 %

Toiminnallisista tavoitteista on toteutunut:

- Itärata-hankkeen etenemisen seuranta aktiivisesti osallistuen.
- Osallistutaan aktiivisesti liikennejärjestelmä- ja liikenneturvallisuustyöhön ELY-aiesopimuksen ja Viisaan liikkumisen suunnitelman nuotittamana.

Toiminnallisista tavoitteista osittain on toteutunut:

- Rakennetaan esteetön reitti / reittejä (tsasouna, nuotiopaikka)
- Satamien kehittämissuunnittelu
- Rautatiesiltojen suunnittelu yhteistyössä LiVin ja ELYn kanssa

Toiminnallisista tavoitteista ei toteutunut:

- Ei raportoitu toteutumatta jääneitä tavoitteita.

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Projektihallinta ja talouden hallinta ovat kohentuneet.

5.4.6 Kulttuuripalvelut

Kulttuuripalveluiden toimintakate alittui 230 530 euroa.

Tuloarviot ja määrärahat, €	TA 2024	Muutos	TA+Muutos	Toteuma 1-		Tot. %
				12/2024	Poikkeama	
Toimintatuotot	26 200	0	26 200	89 061	62 861	339,9 %
Toimintakulut	-2 046 545	0	-2 046 545	-1 878 877	167 668	91,8 %
Toimintakate	-2 020 345	0	-2 020 345	-1 789 815	230 530	88,6 %
Suunnitelman muk. poistot	- 139 700	0	- 139 700	- 155 653	-15 953	111,4 %
Tilikauden tulos	-2 160 045	0	-2 160 045	-1 945 469	214 576	90,1 %

Toiminnallisista tavoitteista on toteutunut:

- Kulttuuripalvelut toimivat mahdollistajana ja tapahtuma-alustoina muille toimijoille. Kulttuuripalvelut lisäävät yhteisöllisyyttä ja vahvistavat paikallisidentiteettiä. Mittarit: jaetut avustukset, asiantuntijapalveluiden määrä, muiden toimijoiden tapahtumien määrät kulttuuripalvelujen tiloissa, paikallisuuteen liittyvien tapahtumien määrä
- Asiakkaat löytävät kirjasto-, museo- ja kulttuuripalvelut. Mittarit: kävijämäärät kirjastossa, näyttelyissä ja tilaisuuksissa, lainausmäärät kirjastoissa ja kirjastoautossa.
- Kulttuuripalvelut ovat lasten ja nuorten saavutettavissa. Mittarit: ryhmävierailujen määrät museossa ja kirjastossa, tapahtumien määrä.
- Vuoden aikana toteutetaan tapahtumat yhteistyössä vammais- ja vanhusneuvostojen kanssa sekä romanimusiikin tapahtuma yhteistyössä romaniyhteisön kanssa. Nurmeksen kaupungin juhluvuosi ja Taste Saimaa -hanke näkyvät paikkakunnan tapahtumissa. Mittarit: toteutuneet tapahtumat
- Museo osallistuu Vanhan Kauppalan alueen ja muiden Rky-alueiden kehittämiseen. Keinoina ovat tapahtumayhteistyö, asiantuntijalausunnot ja laaja yhteistyö eri toimijoiden kanssa. Mittarit: asiantuntijalausunnot, tapahtumat, verkostotapaamiset.
- Kulttuuripalvelut tukee nuorten osallistumista yhteistyössä oppilaitosten ja muiden nuorisotoimijoiden kanssa. Nuorille tapahtuma osallistuvan budjetoinnin kautta, yhteistyössä nuorisovaltuusto ja Hyvärilä Nuoriso- ja matkailukeskuksen kanssa. Mittarit: TET-jaksojen määrä, projektien ja oppimistehtävien määrät, toteutunut tapahtuma.

Toiminnallisista tavoitteista osittain on toteutunut:

- Ei raportoitu osittain toteutuneita tavoitteita

Toiminnallisista tavoitteista ei toteutunut:

- Ei raportoitu toteutumatta jääneitä tavoitteita

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Monipuoliset ja laadukkaat kulttuuripalvelut ovat tärkeä veto- ja pitovoimatekijä.

5.4.7 Opetus- ja koulutuspalvelut

Toimintakate alitti tavoitteen 119 611 euroa.

		Toteuma 1-				
Tuloarviot ja määrärahat, €	TA 2024	Muutos	TA+Muutos	12/2024	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	608 064	0	608 064	383 616	- 224 448	63,1 %
Toimintakulut	-12 833 051	- 194 674	-13 027 725	-12 922 888	104 837	99,2 %
Toimintakate	-12 224 987	- 194 674	-12 419 661	-12 539 272	- 119 611	101,0 %
Suunnitelman muk. poistot	0	0	0	-42 322	-42 322	0,0 %
Tilikauden tulos	-12 224 987	- 194 674	-12 419 661	-12 581 595	- 161 934	101,3 %

Toiminnallisista tavoitteista on toteutunut:

- Perusopetuksen vuosiviikkotuntien suunnittelu 1-2 vuosiviikkotunnin lisäämiseksi hallitusohjelman mukaisesti.
- Perusopetuksen valmistavan opetuksen oppilaista vähintään 50% on integroitu perusopetuksen yleisryhmiin.
- Yrittäjyyskasvatuksen vahvistaminen TAT-Yrityskylä yhteistyösopimuksen mukaisesti.

Toiminnallisista tavoitteista osittain on toteutunut:

- Opettajien kelpoisuusaste
- Perusopetuksen oppilaista 100% saa päättötodistuksen.

Toiminnallisen tavoitteen saavuttamisesta ei tietoa

- Opetushenkilöstön määrä / oppilas

Toiminnallisista tavoitteista ei toteutunut:

- Ei raportoitu toteutumattomia tavoitteita

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Tarkastuslautakunta suosittelee yhteistyön lisäämistä Valtimon ja Kirkkokadun yläkoulujen välillä opettajien suunnitelmallisessa rekrytoinnissa, silloin kun se on mahdollista.

5.4.8 Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalveluiden toimintatuotot ylittivät tavoitteen 9 292 eurolla.

Tuloarviot ja määrärahat, €	TA 2024	Muutos	TA+Muutos	Toteuma 1-		Tot. %
				12/2024	Poikkeama	
Toimintatuotot	55 800	0	55 800	65 092	9 292	116,7 %
	-880					
Toimintakulut	120	0	-880 120	-900 906	-20 786	102,3 %
	-824					
Toimintakate	320	0	-824 320	-835 815	-11 495	101,4 %
Suunnitelman muk. poistot						
	-824					
Tilikauden tulos	320	0	-824 320	-835 815	-11 495	101,4 %

Toiminnallisista tavoitteista on toteutunut:

- Esteettömyyskartoituksen tekeminen kaupungin liikuntatilojen ja -paikkojen osalta.
- Reittihankkeen jatkovaiheen suunnittelu yhdessä kaupunkirakennepalvelujen kanssa.
- Kesätyösetelien kautta nuorten työllistyminen yhdistyksiin, yrityksiin ja yhteisöllisiin tapahtumiin.

Toiminnallisista tavoitteista osittain on toteutunut:

- Ei raportoitu osittain toteutuneita tavoitteita

Toiminnallisista tavoitteista ei toteutunut:

- Ei raportoitu toteutumatta jääneitä tavoitteita.

5.4.9 Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuspalvelun toimintakate ylitti tavoitteen 609 173 eurolla.

Tuloarviot ja määrärahat, €	TA 2024	Muutos TA+Muutos	Toteuma 1-		Poikkeama	Tot. %
			12/2024			
Toimintatuotot	120 000	0	120 000	148 108	28 108	123,4 %
Toimintakulut	-7 223 052	0	-7 223 052	-6 641 988	581 064	92,0 %
Toimintakate	-7 103 052	0	-7 103 052	-6 493 879	609 173	91,4 %
Suunnitelman muk. poistot	0	0	0	-8 550	-8 550	0,0 %
Tilikauden tulos	-7 103 052	0	-7 103 052	-6 502 430	600 622	91,5 %

Toiminnallisista tavoitteista on toteutunut:

- Metsä-/luontopäiväkodin toiminnan suunnittelu strategian mukaisesti.

Toiminnallisista tavoitteista osittain on toteutunut:

- Lähiympäristön, metsän, hyödyntäminen varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Toiminnassa huomioidaan kestävä kehityksen näkökulma. Tavoitteena on, että jokaisessa varhaiskasvatusyksiköissä on yksi Suomen ladun metsämörri-ohjaaja koulutuksen käynyt henkilö. Laatutunnuksen voi hakea, kun toiminta on ollut käynnissä vuoden.
- Perhekeskuksen kohtaamispaikalla tavoitetaan perheitä ja tuetaan arjen ilmiöissä. Perhekeskusverkosto tuntee palveluverkoston.
- Varhaiskasvatuksen lapsiryhmissä pyritään liikkumaan varhaiskasvatuksen suositusten mukaisesti.

Toiminnallisista tavoitteista ei toteutunut:

- Ei raportoitu toteutumatta jääneitä tavoitteita.

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Suosittelimme koulutusmahdollisuuksien selvittämistä varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuuden parantamiseksi, esimerkiksi selvittämään mahdollisuutta Riverian lastenohjaajan perustutkinnon koulutuksen tuomiseksi Nurmeksen yksikköön. Näin osaltaan vastattaisiin henkilöstön saatavuusongelmiin sekä tuleviin eläköitymisiin.

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Tarkastuslautakunta toteaa, että henkilöstön jatkokouluttamisen osalta on tehty hyvää työtä ammattitaitoisen henkilöstön varmistamiseksi.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että metsäpäiväkodin suunnittelu on johtanut myös metsäpäiväkodin käynnistymiseen Rekulan päiväkodissa. Lisäksi on tarjottu luontopainotteisia ryhmiä muissa päiväkodeissa.

5.4.10 Nurmeksen Lämpö Oy

Toiminnallisista tavoitteista on toteutunut:

- Ritoniemen 10 MW:n kattilan korvaamiseksi tarvittavan kattilaprojektin aloittaminen keväällä 2024.
- Varautumissuunnittelua ja harjoittelua jatketaan yhdessä kaupungin ja muiden sidosryhmien kanssa.

Toiminnallisista tavoitteista osittain on toteutunut:

- Yhtiön liiketoiminnan tulos on positiivinen ja liikevaihto on noin 5,0 M€

Toiminnallisista tavoitteista ei toteutunut:

- Ei raportoitu toteutumatta jääneitä tavoitteita

5.4.11 KiOy Nurmeksen Vuokratalot Oy

Toiminnallisista tavoitteista on toteutunut:

- Ulkoisen viestinnän tehostaminen.
- PTS-Suunnitelmien ja strategian päivitys.
- Yhtiön käyttämän sähköenergian pienentäminen.

Toiminnallisista tavoitteista osittain on toteutunut:

- Asuntojen käyttöastetavoite 88%.

Toiminnallisista tavoitteista ei toteutunut:

- Ei raportoitu toteutumatta jääneitä tavoitteita

5.4.12 Nuoriso- ja Matkailukeskus Hyvärilä Oy

Taloudellisista ja toiminnallisista tavoitteista on toteutunut:

- Talous
Tavoitteena on ylijäämäinen tilikauden tulos +12 000 €. Mahdollinen ylijäämä käytetään nuorisolain mukaisesti nuorisotoiminnan kehittämiseen Hyvärilässä. Opetus- ja kulttuuriministeriöstä haetaan yleisavustusta ja erityisavustusta Nuotta-valmennuksen toteuttamiseen sekä investointiavustusta nuorisokeskuksen kehittämiseen.
 - liikevaihtotavoite 2,4 miljoonaa euroa
 - yleisavustusta haetaan 480 000 euroa
 - erityisavustusta 90 000 euroa Nuotta-valmennukseen
 - muun ulkopuolisen rahoituksen hakeminen myös yhdessä nuorisokeskusverkostona.
- Nuorisotyö - Nuorten Kulma - perusnuorisotyö, työpajatoiminta, etsivä nuorisotyö on mukana lasten- ja nuorisotyön verkostojen muutosprosesseissa ja käytäntöönpanoissa siten, että toiminta mukautuu nopeasti ja joustavasti tarkoituksenmukaiseen nuoria tukevaan työskentelymalliin.
 - kiinnitetään nuorisotyön toimenpiteet koulujen ja oppilaitosten vuosikalentereihin
 - osallistutaan Nurmeksien kaupungin ja Hyvärilän nuorisokeskuksen yhteishankkeeseen Digitys-hanke.
 - nostetaan esille nuorisotyön vaikuttavuutta eri kanavissa tilastoinnin ja paikallisten ja valtakunnallisten tutkimusten ja kyselyjen kautta.
 - kohdennetaan Etsivä nuorisotyössä toimenpiteitä ensisijaisesti toisen asteen opiskelijoihin
 - tuetaan Nuorisovaltuustotoimintaa, toimintakausi samassa rytmissä maakunnallisen nuorisovaltuuston kanssa. Uusi nuorisovaltuusto aloittaa 1.1.2025.
 - kesäkauden toiminta rakennetaan suunnitelmallisesti nuorten toiveiden pohjalta
 - järjestetään 1 - 2 kpl nuorille suunnattua tapahtumaa/toimintaa yhteistyössä muiden nuorisotoimijoiden kanssa
 - osallistutaan alueellisiin ja valtakunnallisiin nuorisotalon koulutuksiin ja tapahtumiin
- Kansainvälinen toiminta
Hyvärilän kansainvälisen toiminnan tavoitteena on aktivoida paikallis- ja alueellinen yhteisö osallistumaan aktiivisesti Hyvärilän kansainväliseen toimintaan sekä tuottaa uusia ohjelmia nuorille ja nuorisotyöntekijöille kansainvälisissä hankkeissa. Kansainvälinen nuorisotyö vahvistaa yhteistyötä alueellisesti mm. Polvijärven nuorisotyön. Tavoitteena on saada 150 nuorta kansainvälisen toiminnan piiriin.
 - toteutetaan 10-12 kansainvälistä leiriä.
 - Hyvärilä mahdollistaa vapaaehtoistyöntekijöiden osallistumisen kaupungin tapahtumiin mm. yhteistyössä eri toimijoiden kanssa sekä solmii yhteistyösopimuksia että toteuttaa yhteistyössä 1-2 yhteistä toimintaa vuoden

aikana.

- Hyvärilä aktivoi paikallisia ja paikallisjärjestöjä osallistumaan kansainvälisiin tapahtumiin ja projekteihin; Kekrijuhla, Pulaviikko ja Niittyprojekti.
- Hyvärilä aktivoi alueellisia ja paikallisjärjestöjä osallistumaan kansainvälisiin tapahtumiin - solmitaan yhteistyösopimuksia paikallisten yhdistysten kanssa.
- Hyvärilä aktivoi nuorisovaikuttamista Euroopan vihreän sopimuksen paikalliseen toteuttamiseen CLICA-hankkeessa.
- Hyvärilä auttaa alueellisia nuorisotyöntekijöitä kehittämään kansainvälisiä yhteyksiä ja osaamista
- Vastuullisuus & kestävä kehitys
 - jatketaan hiilineutraalien tuotteiden kehittämistä
 - hankitaan kompostori
 - selvitetään pienimuotoisen kasvimaan tekemistä
 - jatketaan Niittyprojektiä
- Hyvärilä on merkittävä työllistäjä Nurmeksien alueella, työllistäen väh. 30 henkilötyövuotta. Teemme yhteistyötä oppilaitosten ja työllisyysohjaajien ym. Pikesin toimijoiden kanssa ja selvitämme eri keinoja sekä työllistää, että lisätä harjoittelu- ja oppisopimuspaikkoja. Työllistämme ja teemme yhteistyötä.
 - jatkamme oppilaitosyhteistyötä Riveria, Karelia amk sekä Kamk
 - hyödynnämme oppisopimuskoulutusta ja palkkatukea
 - markkinoimme aktiivisesti harjoittelupaikkoja, sesonkityöpaikkoja sekä työkokeilupaikkoja
 - jatkamme työnantajaimagon vahvistamista markkinointikampanjoin hyödyntäen nuorisokeskusverkostoa.
- Nuorisokeskustoiminnan kehittäminen
Nuorisokäyttöpäivien pitäminen yli 60% tasolla, OKM:n tavoitetasolla, vähintään 2/3 osaa toiminnasta on nuorisotoimintaa. Mittareina nuorisokäyttöpäivät, nuorisoyöpymisvuorokaudet ja oman ohjatun toiminnan käyttöpäivät. Valtakunnallisen nuorisokeskustoiminnan tavoitteet:
 - keskuksen oman ohjauksen käyttöpäivät - tavoite 28 000 käyttöpäivää
 - leirien ja leirikoulujen tavoite 100 leiriä vuonna 2024 - tavoite 125 leiriä vuonna 2025
 - tavoitellaan nuorisotapahtumia ja isoja leirejä vuodelle 2025-2026
 - panostetaan lähileirikoulujen myyntiin ja kehitetään päiväleirikoulujen ohjelmia
 - hyödynnetään Roihu - hankkeen (toimintakulttuurin kehittäminen) tuloksia
 - nostetaan nuoriso-ohjelmiin tunnetaidot
 - hiilineutraalit leirikouluohjelmat
- Hyvärilä on monipuolinen nuorisotyön, nuorisomatkailun, liikunnan ja harrastus- ja vapaa-aikatoiminnan aktiivinen toimintakeskus, joka tarjoaa toimivat puitteet ja osaamisen yhteistyökumppaneille, paikallisille ja matkailijoille. Hyvärilän monipuoliset palvelut ja tilat tarjoavat ympärivuotisesti toiminnot monipuoliseen harrastamiseen. Liikunta- ja monitoimihalli palvelee kaikenikäisiä liikkuja ympärivuoden. Alueen ulkoilumahdollisuudet; parkourrata, frisbeegolfrata, Pielis-Golfin golfkenttä,

liikuntapuisto, uimaranta, luontopolut ovat kaikkien käytettävissä vuodenajasta riippuen. Avarat ja hyvin hoidetut nurmikentät tarjoavat mahdollisuuksia suurleireihin ja tapahtumiin yhdessä alueen matkailutoimijoiden ym. järjestötoimijoiden kanssa.

Tapahtumat 2024: Rompepäivät, Drive In & Rock,

Leirit 2024: Sydän lapset ja aikuiset,

Suur tapahtumat: Maaseutuparlamentti 2024

Toiminnallisista tavoitteista osittain on toteutunut:

- Ei raportoitu osittain toteutuneita tavoitteita

Toiminnallisista tavoitteista ei toteutunut:

- Ei raportoitu toteutumatta jääneitä tavoitteita

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet.

Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota siihen, että Hyvärilän monipuolinen tarjonta on myös kaupunkilaisten käytettävissä ja että tiedotus kaupunkilaisille palveluista olisi hyvin saatavilla.

5.4.13 Pielisen Karjalan Kehittämiskeskus Oy PIKES

Toiminnallisista tavoitteista on toteutunut:

- Valmistelemme elinkeino-ohjelman yhteistyössä yritysten ja keskeisten sidosryhmien kanssa.
- Alueella jo toimiva teollisuus kestävän kasvun vauhdittajana. Vähintään 10 alueen yritystä aloittaa kehittää omaa liiketoimintaansa valmennusten ja muiden kehittämistoimenpiteiden avulla.
- Teemme Nurmesta valtakunnallisesti tunnetummaksi järjestämällä yhdessä Nurmeksen kaupungin ja laajan yhteistyökumppaniverkoston kanssa Maaseutuparlamentti tapahtuman.

Toiminnallisista tavoitteista osittain on toteutunut:

- Uutta vihreää teollisuutta ja matkailuliiketoimintaa saadaan Nurmekseen, vähintään yksi teollinen yritys ja vähintään kaksi uutta matkailu- ja oheispalveluja tarjoaa yritystä sijoittaa toimintansa tänne.
- Vahvistamme Bomban matkailualueen ja Nurmeksen tunnettuutta kotimaassa.
 - Matkailualueita markkinoidaan matkamesseilla 2024
 - Matkailualueen markkinointia saadaan tehostettua yhteistyöllä, ja Bomba-Nurmeksen alueesta tulee nouseva trendikohde kotimaan markkinoilla.
- Bomban matkailualueen tunnettuus kansainvälisillä kohdemarkkinoilla kasvaa. Teemme kansainvälisessä matkailumarkkinoinnissa yhteistyötä Kolin, Lieksan ja Juuan kanssa sekä Joensuun, Tahkon ja Vuokatin kanssa, järjestämme matkanjärjestäjävierailuita ja tarjoamme yrityksille mahdollisuutta osallistua kansainvälisiin myyntitapahtumiin.

Toiminnallisista tavoitteista ei toteutunut:

- Ei raportoitu toteutumatta jääneitä tavoitteita.

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Tarkastuslautakunta kehottaa tekemään perusteelliset taustaselvitykset sekä riskiarviot sijoittumista suunnittelevista toimijoista aikaisemman kaltaisten riskien välttämiseksi.

5.4.14 Nurmeksen Yrityspalvelu Oy

Toiminnallisista tavoitteista on toteutunut:

- Ei raportoitu toteutuneita tavoitteita

Toiminnallisista tavoitteista osittain on toteutunut:

- Selvitämme yhteistyössä omistajan kanssa sote-toimitilojen kannattavuutta ja toimitilojen siirtotapaa.
- Laadimme kunnossapidon vastuunjakotaulukon ison toimitilan vuokralaisen kanssa, ja tarvittaessa tässä yhteydessä neuvotellaan asiakkaan kanssa sopimuksen päivittämisestä.

Toiminnallisista tavoitteista ei toteutunut:

- Tarkennamme yhtiön talouden seurantaan investoinneissa siten, että laadimme erillisen investointibudjetin
- HINKU-tavoitteena kiinteistöjen energiakatselmuksia. Toteutamme katselmuksia kolmessa kiinteistössä, ja katselmuksista esiin nousseita asioita toteutetaan tulevana vuosina PTS-toimenpiteinä.

5.4.15 Nurmeksen Vesi Oy

Toiminnallisista tavoitteista on toteutunut:

- Etäluettavien mittarien käyttöönottosuunnitelma.
- Jätevedenpuhdistamon kakkosvaiheen saneerauksen suunnittelu.
- Henkilöstöressurssien kartoitus ja vahvistaminen.

Toiminnallisista tavoitteista osittain on toteutunut:

- Rakennushankkeiden kustannusseurantajärjestelmän käyttöönotto.
- Yhteistyömahdollisuuksien selvittäminen ympäryskuntien kanssa.

Toiminnallisista tavoitteista ei toteutunut:

- Ei raportoitu toteutumatta jääneitä tavoitteita

5.4.16 Strategiset tavoitteet

Toimialojen asettamista tavoitteista 45 toteutui kokonaan ja 23 osittain. Viittä tavoitetta ei ollut aloitettu ja yhden osalta ei voitu arvioida toteutumista.

5.4.18 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Myyntituotot ylittivät toteuman 15 prosentilla eli 387 362 eurolla. Maksutuotot ylittivät 38 620 eurolla talousarvion eli noin 15 prosentilla. Tukia ja avustuksia saatiin 264 601 euroa vähemmän kuin talousarviossa. Muut toimintatuotot ylittivät talousarvion 50 526 eurolla. Kokonaisuutena toimintatuotot poikkesivat noin 2 prosentilla talousarvioista eli 211 908 euroa.

Toimintakuluissa henkilöstökulut alittuivat talousarviosta 968 016 euroa (5%). Palvelujen ostoihin meni 28 259 euroa vähemmän kuin talousarviossa (5 %). Aineet tarvikkeet ja tavarat alittuivat niin ikään 244 280 euroa talousarviosta (0%). Avustukset alittivat talousarvion 118 397 eurolla (7%) ja muut toimintakulut ylittyivät 63 983 euroa (1%). Yhteensä toimintakuluihin meni 1 294 952 euroa (3%) vähemmän kuin talousarviossa.

Toimintatuottojen talousarviota suuremmasta toteutumasta, sekä toimintakulujen talousarviota pienemmän toteuman vuoksi toimintakate oli 1,57 milj. euroa talousarviota vähemmän miinuksella.

Verotuloja saatiin 19,3 milj. euroa (0,4 milj. talousarviota enemmän) ja valtionosuuksia 11,2 milj. euroa (0,07 milj. talousarviota vähemmän).

Korko- ja muut rahoitustuotot sekä korko- ja muut rahoituskulut toteutuivat hieman talousarviota suurempina. Kokonaisuutena näistä kertyi 96 459 euroa talousarvion enemmän tuloja kaupungille kuin talousarvion pohjalta odotettiin.

Suunnitelman mukaiset poistot toteutuivat 129 501 euroa (3%) talousarviota suurempina. Arvonalentumiset toteutuivat 57 600 euroa talousarviota suurempina talousarvion ollessa 0 euroa.

Tilikauden tulos oli +1 054 126 euroa. Ylijäämää syntyi 709 352 euroa poistoeron muutoksen (+691 226 euroa), varausten muutoksen (-1 000 000 euroa) ja rahastojen muutoksen (-36 000 euroa) jälkeen.

5.4.19. Investoinnit

Tilinpäätöksen sivuilla 98-102 on investointien erittely. Yhteensä investointeihin käytettiin 13% vähemmän kuin talousarviossa kaavailtiin.

	Alkup. talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu tal. arvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot- %
RAPORTTI YHTEENSÄ	-3 557 000	-91 600	-3 648 600	-3 190 553	458 047	87 %
Menot	-3 557 000	-91 600	-3 648 600	-3 224 336	424 264	88 %
Tulot	0	0	0	33 784	33 784	
Rahoitusosuudet	0	0	0	20 075	20 075	
Pysyvien vastaavien myynnit	0	0	0	13 709	13 709	

5.4.20 Rahoitusosan toteutuminen

Toiminnan rahavirta oli 4,2 milj. eli noin 9 prosenttia suurempi kuin talousarviossa. Investointien rahavirta puolestaan oli 0,4 milj. (13 %) talousarviota pienempi.

Rahoituksen rahavirta oli -212 052 euroa (talousarviossa 1 782 000 euroa). Pitkäaikaisia lainoja lisättiin 4,0 milj. euroa ja vähennettiin 4,1 milj. euroa. Muiden maksuvalmiuden muutosten vaikutus -107 058 euroa.

Lopullinen vaikutus maksuvalmiuteen oli 839 996 euroa, talousarvio oli 323 848 euroa.

5.5. Muut havainnot sekä tarkastuslautakunnan kysymykset ja kehotukset kaupunginhallitukselle

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Talous

Talouden ennakointiin tulee kiinnittää erityistä huomiota niin lyhyellä kuin pitkälläkin ajanjaksolla. Mahdollisimman suuri toteutumistarkkuus on avainasemassa pitkän aikavälin suunnittelussa. Valtion toimenpiteiden lyhytjännitteisyys on suuri haaste.

Työllisyysasteen parantaminen on oleellinen tekijä kaupungin talouden, erityisesti verotulojen kannalta. Heikosta työllisyydestä sekä matalasta tulostasosta johtuen efektiivinen veroaste on 6,13 kun veroaste on 8,9.

Talouden haasteista huolimatta on syytä panostaa palveluiden laatuun ja saatavuuteen, sillä niillä on merkittävä vaikutus kaupungin pito- ja vetovoimatekijöinä. Kaupungin ikärakenne tulee ottaa huomioon palveluiden suunnittelussa.

Alueellinen yhteistyö

Onko kaupunki suunnitellut alueellista yhteistyötä lähikuntien kanssa? Onko syytä kolmen maakunnan rajalla kartoittaa yhteistyömahdollisuudet yli maakuntarajojen ja lähikuntien, vaikka Pielisen Karjalan tarkastelu/vahvistaminen yhtenäisenä työssäkäyntialueena olisikin koko alueen elinvoiman kannalta ensisijainen kehityssuunta?

Tarkastuslautakunta suosittaa lisäämään entisestään yhteistyötä maakuntaliiton sekä maakunnallisten (myös naapurimaakuntien) koulutusorganisaatioiden kanssa etenkin lähiopetustarjonnan monipuolistamiseksi. Etenkin toisen asteen opiskelijoille on usein eduksi, mikäli opintojen perässä ei ole pakko muuttaa. Lautakunta kehottaa korkea-asteen koulutuksen paikallisen tuen selvittämistä nuorten pitovoiman parantamiseksi. Toisaalta koulutuspaikkojen kiinnostavuuden lisäksi on tärkeää, että tänne tulee opiskelijoita oman kaupungin ulkopuolelta, minkä vuoksi asuntotilanteen täytyy mahdollistaa tulomuutto. Asuntotarjonnan pitää mahdollistaa myös harjoittelupaikkojen vastaanotto.

Alueellisella yhteistyöllä voisi lisätä myös opiskelu- ja työperusteisen maahanmuuton kohdentumista Pielisen Karjalaan. Hyvin toimivia kotoutuspalveluita tulee edelleen kehittää.

Henkilöstö

Kaupungilla ei ole kokemuksen tuomaa rutiinia YT-neuvottelujen käymiseen. Haettiin tässä uudessa tilanteessa apua esim. Kuntaliitolta, ja oliko prosessin valmistelu ja toteutus eri portaissa ja vaiheissa riittävää ja säännösten mukaista? Toteutettiin lomautukset asianmukaisesti?

Henkilöstöä on vähennetty, mutta samalla on rekrytointitarpeita. Jotta näissä tilanteissa onnistutaan mahdollisimman hyvin, tulee panostaa siihen, että päteviä hakijoita saadaan ja palkataan oman organisaation ulkopuoleltakin. Kaikkien potentiaalisten hakijoiden kannalta

kaupungin työnantajakuva tulee olla hyvä, samoin kaupungin yleisen mielikuvan (asunnot, palvelut, harrastusmahdollisuudet ym.), joten näihin pitää panostaa ja linjata strategiatasolla.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan työterveyshuolto on mennyt parempaan suuntaan, kun palvelun tuottaja vaihdettiin. Nyt tulee erityisesti kiinnittää huomiota siihen, että pääpaino on ennaltaehkäisevissä toimissa. Raportoinnin hyväksikäyttöä tulee edelleen tehostaa. Henkilöstökyselyssä olisi hyvä olla täysin vapaan sanan kenttä. Muutenkin henkilöstöä tulisi osallistaa enemmän sekä oman työn että koko organisaation ja kaupungin kehittämiseen.

Hallintosääntö

Henkilöstöhallinnon päävastuun tulisi olla selkeästi määritelty ja tarkastuslautakunta suosittelee hallintosäännön muuttamista tältä osin.

Vaikuttamistoimielimet

Vaikuttamistoimielimiä koskevat päätökset tulisi tehdä siten, että jo valmisteluvaiheessa ko. elimeltä pyydetään lausunto asiasta. Vaikuttamistoimielimiltä tulisi pyytää lausunnot niiden omaan alaan liittyvissä asioissa ennen päätöksentekoa. Valtuuston kokoukset ovat kaikille avoimia, mutta olisiko syytä kutsua vaikuttamistoimielinten edustajat kokouksiin henkilökohtaisesti, kenties myöntää puheoikeus omaan alaan liittyvissä asioissa. Heitä voisi myös suullisesti kuulla asiantuntijoina lautakuntien kokouksissa. Näillä toimilla voitaisiin pienentää sitä demokratiavajetta, joka syntyy vanhus- ja vammaisneuvostojen yhdistämisestä.

Kaavoitus

Yleiskaava ei ole edennyt mikä vaikuttaa kaupungin kehittymiseen. Kaavoituksen osaamisen puutteet näkyvät jo elinkeinoelämässä.

Investoinnit

Tarkastuslautakunta peräänkuuluttaa tavarasatamainvestoinnin riittäviä tarve-, talous- ja riskiarvioita ennen varsinaisen suunnittelun aloittamista. Tällainen pohjatyö pitää tehdä erityisellä huolella, tarvittaessa ulkopuolisia asiantuntijoita käyttäen. Samoin muissakin isoissa investoinneissa. Voidaanko edunvalvontaa tehostamalla saada merkittäviä investointeja niin että riskit jakautuvat useammille tahoille? Tällaisista hankkeista on esimerkkejä muualla maakunnassa.

Hyvinvoinnin edistäminen

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan hyvinvointikoordinaattorin tehtävä on saatava täytettyä lain vaatimuksen täyttämiseksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävän kannalta ja vanhus- ja vammaisneuvoston valmistelutehtävän täyttämiseksi. Tällä hetkellä yhteistyö hyvinvointialueen kanssa ei toimi toivotulla tavalla. Hyvinvointikoordinaattorin palkkaaminen helpottaisi tätä yhteistyötä. Kokoaikaisen viran täyttäminen nostaisi kaupungin valtionosuuksia siten, että niillä saataisiin katettua viran palkkakustannukset, jolloin palkkaus olisi kustannusneutraali ratkaisu.

Riskienhallinta

Tarkastuslautakunta toteaa, että puunkuivurihankinnan kanssa olisi tullut toimia ostosopimuksen mukaisesti ja hakea sopimuksen mukaisia viivästyskorvauksia.

6. ALLEKIRJOITUKSET

Nurmeksessa 13. toukokuuta 2025

Ilona Alhoniemi, puheenjohtaja

Merja Jaaranen, varapuheenjohtaja

Hannu Nevalainen, jäsen

Jussi Säämänen, jäsen

Veli-Matti Hurskainen, jäsen

Maija Savolainen, jäsen

Helena Mehtonen, jäsen